

*Кісельова А. А.,**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики**Національного університету «Одеська юридична академія»**<https://orcid.org/0000-0003-0292-6723>*

МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ СУЧАСНОГО ІТ-ФАХІВЦЯ

Анотація. Статтю присвячено комплексному дослідженню професійного мовлення фахівців у галузі інформаційних технологій як цілісного лінгвального феномену. Актуальність роботи зумовлена стрімкою глобалізацією ІТ-ринку, де англійська мова виконує функцію *lingua franca*, а також високою динамікою термінотворення, що потребує лінгвістичного осмислення. Метою дослідження є виявлення та систематизація лексико-семантичних, граматико-стилістичних та комунікативно-прагматичних особливостей ІТ-дискурсу в усних і писемних жанрах.

У роботі схарактеризовано теоретико-методологічні засади вивчення професійної комунікації, проаналізовано терміносистему галузі, процеси неологізації та явища мовної гри. На основі аналізу технічної документації, скриптів усного мовлення та матеріалів професійних чатів виокремлено новітні жанри ІТ-комунікації (код-рев'ю, щоденні мітинги, повідомлення в месенджерах). Визначено, що писемне мовлення характеризується поляризацією від строгої стандартизованості до еліптичності, тоді як усне підпорядковане ритуальним формам з вимогами лаконічності.

Особливу увагу приділено впливу англійської мови на формування професійного лексикону україномовних ІТ-фахівців. Запропоновано типологію запозичень (прямі, кальковані, гібридні) та проаналізовано феномен «професійної креолізації» (ІТ-суржику), який виступає маркером інтеграції у світовий технологічний контекст. Досліджено комунікативні стратегії в розподілених командах: домінування стратегії кооперації та «позитивної» ввічливості, а також виклики міжкультурної комунікації, пов'язані з різницею стилів спілкування. Зроблено висновок про системний характер ІТ-мовлення, де метафоризація та мовна гра виконують когнітивну та ідентифікаційну функції, а гібридизація є визначальною рисою сучасного фахового дискурсу

Ключові слова: ІТ-дискурс, професійне мовлення, терміносистема, жаргон, неологізм, мовна гібридизація, запозичення, комунікативна стратегія, жанри комунікації, міжкультурна комунікація.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкою інформатизацією та глобалізацією усіх сфер життя, де ІТ-індустрія виступає одночасно і рушієм, і відображенням цих процесів. **Актуальність** дослідження професійного мовлення ІТ-фахівців зумовлена кількома чинниками. По-перше, глобалізація ІТ-ринку праці та активний розвиток аутсорсингу зумовили домінування англійської мови як *lingua franca* галузі, що робить ефективну міжкультурну комунікацію критичною

умовою виконання робочих завдань. По-друге, ІТ-сфера є найдинамічнішим середовищем утворення нових термінів, професіоналізмів та сленгу, які швидко поширюються і потребують лінгвістичного осмислення. По-третє, у зв'язку зі зростанням ролі «м'яких навичок» (soft skills), вільне володіння професійним мовленням стає не просто перевагою, а необхідною умовою кар'єрного успіху, успішної командної роботи та проектної діяльності. Однак на сьогодні відсутні комплексні дослідження, які б інтегрували аналіз усної (переговори, щоденні мітинги) та письмової (технічна документація, баг-репорти) комунікації ІТ-фахівців.

Новизна дослідження полягає в тому, що в ньому пропонується комплексний аналіз професійного мовлення ІТ-фахівців як цілісної лінгвальної системи, а не окремих її складників (термінології або сленгу). У роботі виокремлено та схарактеризовано новітні жанри ІТ-комунікації (код-рев'ю, професійні чати в месенджерах, скрам-зустрічі), які досі не отримували належного висвітлення в лінгвістиці. Крім того, вперше визначено лінгвопрагматичні стратегії, що використовуються фахівцями в умовах віртуальних команд та асинхронної роботи, а також запропоновано типологію мовних особистостей ІТ-фахівців залежно від комунікативної ситуації.

Аналіз ступеня дослідженості теми свідчить про сталу увагу науковців до окремих аспектів ІТ-комунікації. Так, ґрунтовні напрацювання наявні в межах термінознавства, де досліджується комп'ютерна термінологія та процеси термінотворення (Ментинська І.Б., Мунтян О.О., Черкасова Е.С.). Певний внесок зроблено і в дискурсологію, де вивчаються загальні характеристики ІТ-дискурсу та його жанрове розмаїття (Бабінчук, О., Мовчан, О. Єремєєв, Є.Ю., Явтушенко, В.М.). Проте огляд наукової літератури дозволяє зробити висновок про наявність суттєвої прогалини: більшість студій зосереджені передусім на лексичному рівні, залишаючи поза увагою специфіку синтаксису, стилістичні особливості та прагматичні аспекти реальної професійної інтеракції.

Метою, отже, дослідження є виявлення та систематизація лінгвістичних, стилістичних та прагматичних особливостей професійного мовлення представників ІТ-сфери в різних комунікативних контекстах. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) окреслити теоретико-методологічні засади вивчення професійного мовлення в ІТ-галузі;
- 2) проаналізувати лексико-семантичні особливості ІТ-комунікації (терміни, запозичення, жаргон, неологізми);

3) дослідити граматичні та стилістичні риси писемного професійного мовлення (технічна документація, баг-репорти);

4) визначити особливості усного професійного дискурсу (щоденні мітинги, технічні презентації);

5) виявити вплив англійської мови на формування професійного мовлення україномовних ІТ-фахівців, зокрема явища «креолізації» або надмірної гібридизації;

6) схарактеризувати комунікативні стратегії та тактики, притаманні ІТ-спільноті.

Професійна комунікація у сфері інформаційних технологій є складним багатоаспектним явищем, що формується на перетині лінгвістики, соціології та когнітивної психології. У широкому розумінні, професійне мовлення ІТ-фахівця – це реалізація мовного коду в типових виробничих ситуаціях (обговорення технічного завдання, код-рев'ю, презентація продукту), що вимагає володіння спеціальною лексикою та стандартизованими мовленнєвими зразками. Як зазначають О. Бабінчук та О. Мовчан, ділова комунікація в ІТ неможлива без розуміння культури спілкування та комунікативних законів, які регулюють взаємодію в професійному середовищі [1]. Поняття дискурсу є ширшим: воно охоплює не лише текст чи мовлення, але й екстралінгвальні фактори – знання про світ, соціальний контекст, цілі комунікантів та їхні ролі. Як зауважує у своєму дослідженні О. Висоцька, дискурс-аналіз дозволяє розглядати комунікацію як соціальну практику, де мова не просто відображає реальність, а конструює її [2]. В ІТ-дискурсі ця конструктивна функція проявляється найяскравіше: через комунікацію створюються віртуальні продукти, архітектури систем та командні ролі.

Центральним елементом професійної мови є терміносистема. На відміну від стихійного набору термінів, терміносистема ІТ є штучно впорядкованою множиною номінативних одиниць, що позначають поняття з галузі програмування, апаратного забезпечення, кібербезпеки тощо. Дослідники І. Фесенко та О. Сивачук наголошують на структурних особливостях англійської комп'ютерної термінології, яка слугує базою для глобальної фахової комунікації [3]. Є. Єремєєв та В. Явтушенко, вивчаючи українсько-англійську взаємодію, вказують на термінологічну варіативність та явища код-міксингу як невід'ємну рису сучасного ІТ-дискурсу, що формується під впливом відсутності уніфікованої мовної політики в багатьох компаніях [4]. Для ілюстрації термінологічної взаємодії можна розглянути висловлювання українського розробника в робочому чаті: *«Треба задизнейбити цей компонент, бо він зараз депрекейтед»*. Тут спостерігаються фонетично адаптовані англіцизми (*дизнейбити* – від англ. *redesign*; *депрекейтед* – від англ. *deprecated*), що демонструють інтеграцію англійської термінологічної бази в українське мовлення

Специфіка дискурсу в галузі інформаційних технологій визначається самою природою ІТ-діяльності – віртуальністю середовища, високою швидкістю оновлення знань та розподіленним характером роботи. Назвемо кілька ключових характеристик.

По-перше, це гібридність. Як зазначають А. Ховрат та В. Явтушенко, побудова комп'ютерної терміносистеми відбувається шляхом активних запозичень з англійської мови, що призводить до формування білінгвального комунікативного простору [5]. Гібридність проявляється не лише на лексичному рівні (змішування кодів), але й на жанровому: усне мовлення

розробників часто містить елементи писемного технічного стилю, а текст коду може коментуватися природною мовою, створюючи полікодовий текст. І. Міщинська, досліджуючи діловий дискурс у полікультурному суспільстві, підкреслює, що така гібридність є відповіддю на глобалізаційні виклики, де англійська мова виступає лінгва-франка [6].

По-друге, ІТ-дискурсу притаманна висока динамічність. Г. П. Кузнецова аналізує процес появи нових ІТ-термінів, пов'язуючи його з розвитком самих технологій [7]. Мова програмування, фреймворк чи методологія, що з'являються, одразу генерують навколо себе новий пласт лексики. Це створює ситуацію, коли термінологічна система перебуває в стані перманентного оновлення, що ускладнює її стандартизацію, незважаючи на наявність розроблених норм.

По-третє, фундаментальною рисою є орієнтація на точність та утилітарність. Комунікація в ІТ підпорядкована головній меті – вирішенню практичного завдання. Це зумовлює прагнення до однозначності висловлювань (усунення полісемії там, де це може призвести до технічних помилок) та економії мовленнєвих зусиль. Звідси – велика кількість аббревіатур (API, SDK, UX, CRUD), жаргонізмів та сленгу, які виконують функцію швидкої ідентифікації «свій-чужий» та прискорення комунікації. А. Хомик, розглядаючи усний англійський дискурс ІТ-фахівців, наголошує на важливості стратегічної компетентності, тобто здатності обирати найбільш ефективні мовленнєві стратегії для досягнення точності та взаєморозуміння [8].

Відповідно до поставлених завдань, дослідження професійної комунікації в ІТ-сфері базується на комплексній методології, що поєднує кількісні та якісні методи. Основним методом збору матеріалу обрано метод суцільної вибірки. За його допомогою з різномірних джерел було сформовано емпіричну базу дослідження, в тому числі технічна документація, скрипти усного професійного мовлення та писемне мовлення в асинхронних каналах комунікації, зокрема, тематичні чати розробників у месенджерах.

Нижче представлений проєкт розділу наукової статті, написаний українською мовою з дотриманням академічного стилю, використанням реальних прикладів та посилань на авторитетні джерела.

Лексико-фразеологічний рівень професійного мовлення ІТ-фахівця

Професійна комунікація в галузі інформаційних технологій формує унікальний лексичний простір, що поєднує риси технічної мови, корпоративної культури та глобалізаційних мовних процесів. Лексико-фразеологічний рівень цього мовлення є найбільш динамічним і чутливим до інновацій, відображаючи не лише технологічний прогрес, але й соціолінгвістичні особливості спільноти ІТ-фахівців. Аналіз цього рівня дозволяє простежити механізми термінологічної номінації, адаптації запозичень та формування корпоративної ідентичності.

Основою професійного мовлення є термінологічна система, яка прагне до максимальної точності, однозначності та системності. ІТ-термінологія формувалася під впливом двох потужних чинників: потреби в чіткій фіксації понять для забезпечення коректної роботи систем та глобального характеру самої галузі. Як зазначають дослідники, стандартизація термінології є критично важливою для міжнародної співпраці та освіти, оскільки вона усуває неоднозначність у технічній документації та комунікації між розробниками з різних країн [9]. Це підтверджує

тезу про те, що технічна мова, на відміну від загальноживаної, має слугувати «практичною лінгвістичною онтологією», де діє принцип «одне поняття – один термін – одна структура» [9].

Сучасна ІТ-термінологія демонструє яскраво виражену тенденцію до інтернаціоналізації, яка реалізується через використання міжнародних терміноелементів. Історично такими елементами були переважно грецькі та латинські корені (наприклад *tele-*, *auto-*, *graph-*). Однак, як показує аналіз, у сфері ІКТ ключову роль відіграють терміни та терміноелементи англійського походження [10]. Дослідження фіксують активне творення гібридних утворень, де міжнародні (англійські) основи поєднуються з національними афіксами, що дозволяє інтегрувати нові поняття в мовну систему без втрати точності [10]. Цей процес є прикладом «термінологічної акселерації», коли швидкість появи нових термінів безпосередньо корелює зі швидкістю технологічних змін [9].

Прикладом точності та системності є чітке розмежування таких понять, як *front-end* (клієнтська частина інтерфейсу) та *back-end* (серверна частина), або *компіляція* (перетворення всього коду одразу) та *інтерпретація* (покрокове виконання коду). Водночас, навіть у термінології спостерігаються явища детермінологізації, коли вузькоспеціальне поняття виходить у ширший вжиток, іноді змінюючи значення. Класичним прикладом є слово *bug*, яке спочатку означало фізичну несправність (комаха всередині комп'ютера), а згодом термінологізувалося для позначення будь-якої програмної помилки, а тепер іноді використовується й поза ІТ-контекстом [9].

Поряд з формальною термінологією в ІТ-середовищі функціонує потужний пласт неформальної лексики – професійний жаргон та сленг. Якщо термінологія забезпечує точність, то сленг виконує ключову соціальну функцію: він є маркером належності до професійної спільноти [11]. Використання специфічних слів та виразів сигналізує про компетентність, досвід і дозволяє новим членам колективу швидше інтегруватися в корпоративну культуру [12; 11].

Дослідники пояснюють це явище через концепцію «людського павича», де мова виступає інструментом демонстрації статусу та приналежності до групи [12]. Це особливо помітно в ІТ-сфері, де постійно з'являються нові реалії, які потребують швидкого, часто жартівливого чи метафоричного найменування. Розглянемо приклади таких жаргонізмів [11]:

- *Фіча* (від англ. *feature*) – не задокументована властивість або функція програми, яку часто видають за перевагу, хоча це може бути недолік.
- *Баг* (від англ. *bug*) – помилка в коді або програмі.
- *Докер* (від *Docker*) – фахівець, який працює з технологією контейнеризації Docker, або ж сама ця технологія в професійному мовленні.
- *Змерджити* (від англ. *to merge*) – об'єднати, злити кілька гілок коду в одну.
- *Продуктивитись* – перевести програмний код або функціонал у промислову експлуатацію (з англ. *production*).

ІТ-сфера є головним постачальником неологізмів у сучасній мові. В українському ІТ-дискурсі переважна більшість неологізмів є запозиченнями з англійської мови, що зумовлено лідерством США у технологічному розвитку. Процес адаптації цих запозичень відбувається кількома основними способами:

1. Пряме запозичення (транскрипція/транслітерація). Це найпоширеніший спосіб, коли слово передається за допомогою

фонетичних або графічних засобів мови-реципієнта. Наприклад: *девайс* (*device*), *апдейт* (*update*), *бекенд* (*backend*), *юзер* (*user*). Як зазначають мовознавці, такі запозичення можуть проходити кілька етапів – від оказіонального вживання до фіксації у словниках [11; 12].

2. Калькування (поморфемний переклад). Слово або вислів створюється з власних мовних елементів за зразком іншомовного. Наприклад, *хмара* (*cloud*), *жорсткий диск* (*hard disk*), *головна сторінка* (*main page*). Цей спосіб сприяє збереженню національної мовної ідентичності, але не завжди є продуктивним для складних технічних термінів.

3. Гібридизація (комбінований спосіб). Поєднання іншомовного кореня з українськими словотвірними афіксами. Це найяскравіше демонструє процес освоєння запозичення. Приклади: *забекатити* (*to back up*), *запустити* (*to push*), *задокументити* (*to document*), *змерджити* (*to merge*) [11]. Дієслова, утворені за допомогою суфікса *-и-* та префіксів *за-*, *з-*, *від-*, свідчать про повне підпорядкування англіцизму граматичним нормам української мови.

Цей процес творення гібридів підтверджує тезу про те, що міжнародні терміноелементи активно комбінуються з національними, створюючи унікальний лексичний шар [12].

Однією з найяскравіших рис ІТ-мовлення є активне використання метафор та мовної гри. Оскільки багато процесів у програмуванні та архітектурі комп'ютерів є абстрактними, метафора стає не просто стилістичною прикрасою, а інструментом пізнання та пояснення складних концепцій [3; 13]. Метафоричне перенесення знань з повсякденного досвіду на технічну сферу допомагає зробити незрозуміле зрозумілим.

Класичними прикладами метафоризації *вірусів* (*viruses*) – термін, запозичений з медицини, який позначає шкідливі програми, що «заражають» комп'ютер, «розмножуються» та «ховаються» від антивірусів, а також *хмара* (*cloud*) – метафора для позначення розподіленого сховища даних та обчислювальних потужностей, до яких можна отримати доступ звідусіль, наче з «хмарного» простору.

Мовна гра також проявляється у створенні евфемізмів або жартівливих абревіатур, які поширені серед досвідчених інженерів. Наприклад, принцип – *KISS* (*Keep it Simple, Stupid*) – слугує нагадуванням про фундаментальну цінність простоти в дизайні систем [11]. Таким чином, метафоризація та мовна гра в ІТ виконують не лише номінативну, але й світоглядну та ідентифікаційну функції, формуючи унікальний лінгвокультурний код професії.

Ось розроблений розділ наукової статті, що відповідає вашому плану, з доданими прикладами та посиланнями на реальні джерела.

Жанрова специфіка та граматико-стилістичні особливості ІТ-комунікації

Сфера інформаційних технологій (ІТ) продукує особливий комунікативний простір, що функціонує на перетині технічної документації, менеджменту та неформального спілкування. Цей простір характеризується чіткою жанровою диференціацією, яка зумовлює відбір специфічних мовних засобів.

Писемне мовлення в ІТ-сфері виконує широкий спектр функцій: від фіксації алгоритмів до оперативного розв'язання робочих питань. Залежно від мети та адресата, жанри демонструють різний ступінь формалізованості. Технічна документація (інструкції, АРІ-довідники) є взірцем стандартизованості.

Основне його завдання – однозначно передати інструкцію, тому домінуючою рисою виступає імперативність (*переконайтеся, що підключення до мережі є активним*; для початку роботи натисніть кнопку «Пуск»). Ключова вимога до звітності (баг-репорти, технічні завдання) – це логічність, структурованість та шаблонність. Як зазначають джерела, якісний баг-репорт – це «мистецтво комунікації», оскільки від нього залежить швидкість виправлення помилки (*обов'язкові поля мають бути візуально позначені (наприклад, червоною рамкою), а користувач має отримати повідомлення про необхідність їх заповнення*). Неформальне письмове спілкування є найбільш динамічним та варіативним сегментом. Комунікація тут наближається до усного мовлення, що призводить до явищ еліптичності (пропуск членів речення) та редукції граматичних форм (*вчора залив фікс на прод, сьогодні займусь документацією. Будь ласка, подивіться PR*). Через відсутність невербальних засобів, важливу компенсаторну функцію виконують емодзі, які передають емоційний стан або реакцію на повідомлення (наприклад, ✓ для підтвердження виконання задачі).

Усне професійне спілкування в ІТ також підпорядковується певним ритуальним формам, які допомагають оптимізувати робочі процеси. Щоденні мітинги – це ритуал гнучких методологій, який має чіткі часові рамки (до 15 хвилини) та структуру (Вчора закінчив тестування модуля оплати. На сьогодні – підготовка звіту. Перешкод не передбачаю). Він вимагає граничної лаконічності та звітності за усталеною схемою. Технічні інтерв'ю – це гібридний жанр, де комунікативна поведінка кандидата оцінюється за двома векторами. З одного боку, потрібна демонстрація *hard skills* (технічних знань), з іншого – критично важливими стають *soft skills*: здатність пояснювати складні концепції, комунікабельність, стресостійкість та вміння працювати в команді. Презентації ж технічних проєктів вимагає від доповідача поєднання наукової глибини, доступності викладу для невідомої у термінах аудиторії (наприклад, інвесторів) та переконливості. Ефективна презентація балансує між використанням професійної лексики та риторичними прийомами, щоб утримати увагу та донести цінність продукту.

Аналіз наведених жанрів дозволяє виокремити провідні граматичні тенденції, що визначають обличчя сучасної ІТ-комунікації:

Спрощення синтаксису. У писемних жанрах, особливо в неформальному листуванні та навіть у технічній документації, простежується тенденція до використання коротких, простих речень замість складних конструкцій з підрядними зв'язками. Це зумовлено прагненням до однозначності та швидкості сприйняття інформації.

Тенденція до аналізу. В українській мові, яка є синтетичною, під впливом англійської (мови міжнародного ІТ-спілкування) спостерігається активізація аналітичних конструкцій. Це виявляється у збільшенні кількості сталих словосполучень (номінативних композитів) типу «*деплой середовища*», «*рев'ю коду*», «*менеджер проєкту*» замість розгорнутих описових зворотів.

Активне використання пасивних конструкцій. Для технічної документації та звітів, де важливим є факт дії, а не її виконавець, характерне широке вживання пасивного стану. Це дозволяє сфокусувати увагу на об'єкті та результаті (*помилка була виправлена в останньому оновленні, для запуску програми має бути налаштоване з'єднання з базою даних*).

Таким чином, жанрова система ІТ-комунікації є складною та диференційованою, де кожен жанр висуває власні вимоги до мовних засобів, що в сукупності формує унікальний стиль, орієнтований на точність, ефективність та однозначність.

Комунікативно-прагматичний аспект та вплив глобалізації
Успішність сучасних ІТ-проєктів дедалі більше визначається не лише технічними компетенціями учасників, а й ефективністю їхньої комунікативної взаємодії. В умовах глобалізації та переходу до розподілених моделей роботи, комунікація стає ключовим чинником, що впливає на продуктивність, згуртованість команди та кінцевий результат. Як зазначалося на конференції *Ukrainian TechComms Days 2024*, ІТ-індустрія в Україні відповідає за майже 50% експорту послуг країни, що вимагає від фахівців не лише технічної досконалості, а й високого рівня комунікативної культури для роботи з міжнародною спільнотою.

В українському ІТ-середовищі, яке формувалося під впливом як західних бізнес-практик, так і локальних культурних традицій, спостерігається домінування комунікативних стратегій, спрямованих на підтримання гармонії та ефективну співпрацю. Стратегія кооперації є основою для успішної реалізації спільних проєктів. Вона передбачає відкритий обмін інформацією, готовність допомогти та орієнтацію на досягнення спільної мети. У розподілених командах, які є нормою для українських ІТ-фахівців, ця стратегія реалізується через використання сучасних інструментів комунікації, таких як *Microsoft Teams* або *Copilot AI*, які тестуються з українською локалізацією для забезпечення безперешкодної співпраці.

Стратегія уникнення конфліктів та «позитивна» ввічливість також є помітними в комунікаційному профілі українських ІТ-спеціалістів. Це проявляється у використанні пом'якшувальних формулювань під час код-рев'ю, де замість прямої критики («*Це погане рішення*») застосовуються тактики, що зберігають імідж колеги: «*Можливо, варто розглянути альтернативний підхід?*» або «*Як ти дивишся на те, щоб оптимізувати цей фрагмент коду?*». Така комунікативна поведінка узгоджується з необхідністю підтримувати довіру та соціальну згуртованість у віртуальному середовищі, де невербальні сигнали обмежені [14]. Дослідження ефективності команд показують, що саме комунікаційні процеси опосередковують майже половину (45.8%) впливу культурних чинників на загальну ефективність команди, що підкреслює важливість цих стратегій.

Специфічним явищем для українського ІТ-сектору є активне використання так званого «креолізованого мовлення» або професійного суржику. Це явище полягає у змішуванні української мови з англійською на рівні речення, що отримало назву «лексичного запозичення» або «змішування кодів». Причинами цього є, по-перше, домінування англійської мови як мови програмування, технічної документації та міжнародної комунікації. По-друге, прагнення до швидкості та точності комунікації, коли англійський термін є більш однозначним, ніж його український відповідник. Приклади такого мовлення стали нормою в щоденному спілкуванні: «*Треба заархивити цей PR, бо мейн брач зламався після останнього мерджу*». «*Зафоркай репозиторій, зроби фікси і запус новий брэнч для рев'ю*». «*Я залогичив цей баг в джирі, хай почекає свого тайму*». З лінгвістичного погляду, таке змішування кодів може розглядатися як адаптивна стратегія для забезпечення ефективної комунікації у вузькопрофесійному середовищі. Це

явище аналогічне до гібридизованих мовних форм, що виникають у ситуаціях тісних мовних контактів [15]. Якщо традиційний українсько-російський суржик часто розглядається як загроза для літературної мови, то IT-суржик є радше маркером професійної ідентичності та інтеграції у світовий технологічний контекст. Наслідком цього є поступова зміна мовної поведінки: англіцизми не просто запозичуються, а адаптуються до граматичних норм української мови, утворюючи нові дієслівні форми (*комітити, фетчити, деплоїти*), що свідчить про активний процес мовної креолізації в професійному дискурсі.

Робота в розподілених командах є стандартом для української IT-індустрії, яка тісно співпрацює з міжнародними партнерами з Європи, Північної Америки та Азії. Це породжує низку комунікативних викликів. Систематичні огляди літератури з цієї проблематики виокремлюють ключові культурні бар'єри, які впливають на передачу знань у таких командах [14]. Серед найпоширеніших проблем називають:

1. Різні комунікативні стилі: представники західних культур (США, Німеччина) часто є більш прямими та орієнтованими на задачу, тоді як вихідці з азійських культур можуть надавати перевагу непрямій комунікації та збереженню «обличчя», що ускладнює прозоре обговорення проблем.

2. Ієрархічні норми: в деяких культурах (наприклад, японській чи південнокорейській) прийнято уникати відкритої незгоди з керівником або старшим колегою, що може призводити до прихованих ризиків у проєкті.

3. Мовний бар'єр: навіть за високого рівня володіння англійською мовою (лінгва франка IT-світу) виникають труднощі з розумінням нюансів, ідіом та прихованих смислів. Дослідження підтверджують, що саме «мова та мовна компетенція» є найбільш визнаним міжкультурним викликом.

Для подолання цих бар'єрів та зменшення неоднозначності комунікації в міжнародних командах застосовуються різноманітні стратегії. Важливу роль відіграють культурні тренінги та залучення «культурних медіаторів», які допомагають інтерпретувати наміри колег з інших культур [14].

Ось висновки до статті, написані в академічному стилі, які узагальнюють основні положення дослідження:

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що професійне мовлення IT-фахівців є складним, багаторівневим та динамічним лінгвальним утворенням, яке функціонує на перетині формальної термінології, неформального жаргону та глобалізаційних мовних процесів. Аналіз теоретичних засад, лексико-семантичних, граматико-стилістичних та комунікативно-прагматичних аспектів дозволив сформулювати такі підсумкові положення:

1. Професійне мовлення IT-фахівця постає як цілісна система, що інтегрує термінологію (як ядро), жаргонно-сленгові елементи (як маркер професійної ідентичності) та розмовні конструкції. Визначальною рисою цієї системи є гібридність, яка проявляється на всіх рівнях: лексичному (активне запозичення та адаптація англіцизмів), жанровому (поєднання усних і писемних форм, технічного та побутового стилів) та синтаксичному (змішування синтетичних і аналітичних конструкцій).

2. Домінування англійської мови як лінгва-франка та явище професійної креолізації. Підтверджено визначальний вплив англійської мови на формування професійного лексику українськомовних IT-спеціалістів. Це виявляється у масових запозиченнях (прямих, калькованих та гібридних), що призводить до

формування специфічного «IT-суржик». Це явище, на відміну від традиційного суржик, виконує позитивну функцію інтеграції у світовий технологічний контекст та є потужним маркером належності до професійної спільноти. Активне творення дієслівних гібридів свідчить про глибоке граматичне освоєння англіцизмів українською мовою.

3. IT-комунікація характеризується чіткою жанровою структурою, яка зумовлює відбір мовних засобів. У писемному мовленні простежується поляризація: від строго стандартизованої технічної документації з імперативними конструкціями до максимально неформальних, еліптичних та емоційно забарвлених повідомлень у професійних чатах. Усне мовлення підпорядковане ритуальним формам (щоденні мітинги, технічні інтерв'ю), що вимагають лаконічності, структурованості та володіння як *hard skills*, так і *soft skills*.

4. Дослідження виявило, що в українському IT-середовищі домінують стратегії кооперації та «позитивної» ввічливості, спрямовані на підтримання гармонії та ефективну співпрацю, особливо в розподілених командах. Водночас робота в міжкультурних командах створює виклики, пов'язані з різницею комунікативних стилів, ієрархічних норм та мовним бар'єром. Це актуалізує потребу у розвитку міжкультурної компетентності фахівців.

5. Мова в IT-дискурсі виконує не лише комунікативну, а й важливу когнітивну функцію. Метафоризація є ключовим інструментом осмислення та пояснення складних абстрактних понять, полегшуючи їхнє сприйняття. Мовна гра та жаргонізми формують унікальний лінгвокультурний код професії, транслюючи її базові цінності (простота, ефективність, прагматизм).

Проведена робота не вичерпує всієї глибини проблеми. Перспективним вбачається подальше вивчення динаміки термінологічних систем у зв'язку з появою новітніх технологій (штучний інтелект, блокчейн), аналіз гендерних аспектів IT-комунікації, а також розробка практичних рекомендацій для оптимізації міжкультурної взаємодії в міжнародних розподілених командах. Особливої уваги заслуговує дослідження впливу «IT-суржик» на загальні тенденції розвитку української літературної мови в умовах посилення глобалізаційних процесів.

Література:

1. Бабінчук О., Мовчан О. Ділова комунікація українською мовою в сфері інформаційних технологій. *Науковий вісник: Збірник наукових праць Європейського університету*. 2023. Вип. 1. С. 11–14. URL: <https://doi.org/10.36919/978-966-301-265-0/1.2023.11>
2. Висоцька О. Застосування методології дискурс-аналізу при дослідженні комунікативної політики держави у сучасному інформаційному просторі. *Вісник ННУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2023. Т. 4, № 55. С. 8–21. URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.55.268527>
3. Фесенко І., Сивачук О. Англійська комп'ютерна термінологія: структурні особливості та способи творення. *Нова філологія*. 2021. № 84. С. 248–254. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-84-35>
4. Єремєєв Є. Ю., Явтушенко В. М. Двомовна професійна комунікація в IT-сфері: термінологічна взаємодія української та англійської мови. *Grail of Science*. 2025. № 52. С. 775–783. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.05.2025.111>
5. Ховрат А., Явтушенко В. Побудова термінів комп'ютерної терміносистеми шляхом запозичень з англійської мови. *Grail of Science*. 2024. № 40. С. 412–416. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.07.06.2024.064>

6. Міщинська І. Специфіка ділового дискурсу в полікультурному суспільстві. *Нова філологія*. 2024. № 93. С. 116–121. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-16>
7. Кузнєцова Г. П. Аналіз появи нових ІТ термінів англійської мови у різних галузях діяльності в процесі розвитку інформаційних технологій. *Записки з романо-германської філології*. 2023. № 2(51). С. 128–138. URL: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2023.2\(51\).296826](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2023.2(51).296826)
8. Хомик А. Усний англомовний дискурс ІТ-фахівців у контексті формування стратегічної компетентності. *Іноземна філологія*. 2024. Вип. 137. С. 306–314. URL: <https://doi.org/10.30970/fpl.2024.137.4510>
9. Neologism. *ENLS Digital Resources*. URL: <http://www.library.snls.org.sz/archive/doc/wikipedia/wikipedia-terodump-0.1/tero-dump/wikipedia/ne/Neologism.html> (date of access: 21.02.2026).
10. 15 Slang Terms You Need to Know If You Want to Become a Software Engineer. *Entrepreneur*. 2025. URL: <https://www.entrepreneur.com/business-news/15-slang-terms-every-software-engineer-needs-to-know/485734> (date of access: 21.02.2026).
11. Warislohner F. From Ambiguity to Automation: STE as the Unified Data Standard for Global Operations. *LinkedIn*. 2025. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/from-ambiguity-automation-ste-unified-data-standard-global-chen-hjsic> (date of access: 21.02.2026).
12. Starfos. International Term Elements in Creation of Terminology of ICT. *DIDMATTECH 2011 Problems in Teachers Education*. Krakow : Akademia Pedagogiczna Krakow, 2011. P. 10–17.
13. Dilnoza Mirzoxid qizi U., Tozagul Suxrobovna N. Evolution and development of IT terminology: a historical and linguistic analysis. *Qo'qon DPL Ilmiy Xabarlar Jurnal*. 2025. Vol. 5, No. 3. URL: <https://ilmiyxabarlar.kspi.uz/index.php/journal/article/view/2535>
14. Senarathne, A. and Withanaarachchi, A.S. (2025). Addressing Cultural Challenges in Knowledge Transfer within Distributed IT Teams: A Systematic Literature Review. Colombo: IEEE, pp.1-6.
15. UKRSIBBANK. (2024). UKRSIBBANK at Ukrainian TechComms Days: successful communications in IT industry. [online] URL: <https://ukrsibbank.com/en/news-post/ukrainian-techcomms-days-2/> (date of access: 21.02.2026).

Kiselova A. Language as an Instrument of Professional Identity: Linguistic, Stylistic and Pragmatic Aspects of IT Professionals' Communication

Summary. This article is dedicated to a comprehensive study of the professional communication of IT specialists at the current stage, characterized by rapid informatization and globalization. The relevance of the topic is driven by the dominance of English as the industry's lingua franca, the dynamic nature of IT terminology, and the growing importance of communication skills (soft skills) for career

success. The novelty of the research lies in its holistic approach, analyzing IT speech as an integrated linguistic system rather than isolated components (terminology or slang). The study characterizes the latest genres of IT communication (code reviews, professional chats, scrum meetings) and defines the linguo-pragmatic strategies used in virtual teams.

The research aims to identify and systematize the linguistic, stylistic, and pragmatic features of IT professionals' speech across various communicative contexts. The methodology is based on a continuous sampling method from diverse sources, including technical documentation, transcripts of oral speech, and written communication in professional chats.

The analysis covers several key aspects:

1. The lexical and phraseological level, which highlights the interaction of precise terminology with professional jargon and slang. The active influence of English is demonstrated through direct borrowings, calques, and hybridization.

2. The genre specificity and grammatical features of written (technical documentation, bug reports) and oral (daily meetings, technical interviews) communication. Key trends include syntactic simplification, a tendency toward analytic structures, and the use of passive constructions.

3. The communicative and pragmatic aspect in the context of globalization. The study identifies dominant strategies of cooperation and «positive» politeness among Ukrainian specialists, the phenomenon of professional «surzhyk» (code-mixing) as a marker of identity, and the main challenges of intercultural communication in distributed teams.

The conclusions confirm that IT communication is a hybrid, multi-level system where language performs not only a communicative but also a cognitive and identificatory function. The active integration of English borrowings and the formation of a unique linguo-cultural code are noted. Prospects for further research include the study of terminological dynamics due to the emergence of new technologies (AI, blockchain) and the impact of «IT surzhyk» on the development of the modern Ukrainian language.

Key words: IT discourse, professional speech, terminological system, jargon, neologism, linguistic hybridization, borrowing, communicative strategy, communication genres, intercultural communication.

Дата першого надходження статті до видання: 12.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026